

gouvernement, was sinds '35 J. M. Kiveron, die wij reeds noemden in hoofdstuk I, directeur van het kabinet dr. P. J. A. Idenburg, eveneens reeds genoemd. Het kabinet bereidde ten behoeve van de gouverneur-generaal alle zaken van staatkundige en politiek-religieuze aard voor (dat sloot dus de verhouding tussen het gouvernement en de nationalistische *c.q.* Islamietische stromingen in), de Algemene Secretarie had aparte afdelingen voor sociale en juridische, voor financiële en economische en voor personele zaken. De ambtenaren van Kabinet en Algemene Secretarie vormden de uitgebreide staf van de gouverneur-generaal – een staf zoals de minister-president in Nederland er geen tot zijn beschikking had.

Een van de belangrijkste functies van die staf was, er op toe te zien dat geen voorstel de gouverneur-generaal bereikte waarover niet alle in aanmerking komende instanties advies hadden uitgebracht en dat beslissingen van de gouverneur-generaal kenbaar werden gemaakt aan alle daarvoor in aanmerking komende gezagdragers. Aldus werd in het gehele gouvernementsapparaat de eenheid van beleid bevorderd. Ook droeg de Algemene Secretarie zorg voor het bijeenbrengen van alle belangrijke stukken uit dat gehele apparaat die opgenomen werden in de z.g. mail-rapporten welke wekelijks aan de minister van koloniën werden toegezonden, en voor het opstellen van het concept voor het jaarlijks *Koloniaal Verslag* dat in zijn definitieve vorm door de minister aan de Staten-Generaal werd voorgelegd.

★

In de eerste helft van de negentiende eeuw had Indië, wat het onder de gouverneur-generaal werkzame, centrale gouvernementsapparaat betrof, slechts z.g. directies gekend, de 'directie der cultures' bijvoorbeeld – zogeheten departementen kwamen er eerst van 1866 af. Aan het einde van de jaren '30 van deze eeuw waren er acht: Justitie, Financiën, Binnenlands Bestuur, Onderwijs en Eredienst, Economische Zaken, Verkeer en Waterstaat, Oorlog, en Marine, waarnaast ook nog een apart en zelfstandig Kantoor voor Inlandse Zaken bestond. Onder Justitie ressorteerde het gehele rechtswezen met, als hoogste college, het al genoemde Hooggerechtshof van Nederlands-Indië; daaraan was een procureur-generaal toegevoegd die het hoofd was van het Openbaar Ministerie en tot wiens hoofdparket de Dienst der algemene recherche behoorde; als deel van